Цэна асобнага нумэру 5 кап

НАША НІВА

Выходзіць што тыдзень

Адрэс рэдакцыі і адміністрацыі: Вільня, Завальная вуліца, д. № 7.

Цэна з перэсылкай і дастаўкай на 1 г. — 2 р. 50 к., на 6 мес. — 1 р. 25 к. на 3 м. — 65 к., на 1 мес. — 25 к. За граніцай: на 1 г. — 4 р., на 6 мес. — 2 р. 3 мес. — 1 р. Перамена адрэсу — 20 коп.

Абвесткі прыймаюцца на апошняй страніцы па 20 кап. за лінейку малымі літэрамі. Рукапісы і карэспандэнцыі, прысланые у рэдакцыю, павінны быць чытэльна напісаны с праўдзівай фаміліей і адрэсам таго, хто яе прысылае. Можна такжэ надпісаць прозвішчэ разам з фаміліей, хто не захочэ, каб была надрукавана праўдзівая фамілія Адрэс і фамілія толькі для ведама рэдакцыі. Рукапісы аўторам не вертаюцпа назад.

Год VIII. 7 чэрвеня 1913 г. №. 23.

Аб дарогах у Беларусі.

Добрые дарогі, роўнамерные і правільна разложэные падаткі, блізкі да народе суд, шырокая местнае самоупраўленьне, добрая адміністрацыя добрые школы, бальніцы, дактары усё гэта тые мэты, да каторых чым бліжэй падходзіць гасударства, тым яно стаіць вышэй. Трэба прызнацца, што у нас німа чым хваліцца.

Дарогі, гэта бытцым жылы. па каторых разносіцца багацтва краю, робіцца абмен тавароў.

Земляробу трэба вывезьці сваю бульбу, жыта, садоўніку— яблакі, купцу—дрэва; на ўсё гэтые тавары «фурманкі» накладаюць цану, па гарадох працуючые людзі купляюць бульбу, мяса, хлеб і з іх будуць лішніе грошы „за фурманкі“. Воз на нашых дарогах можна класць невялічкі, цягне яго маленькі конік, бо вялікаго добраго каня, балоты, пяскі зарэжуць, і сам ён гдзе загразьне.

У м. Замірьі Мінск. г., у гэту бездарожную зіму сажэнь дроў каштаваў 40 р., (даражэй як у Пецярбурзе) і гэта на краю Палесься! У лесі куб дроў ужо зрубаны каштуець 8—10 рублёў, правязіце яго нашымі дарогамі на станцію, нашымі маленькімі возікамі па нашай кепскай дарозі і яны ужо будуць каштаваць 30—35 рублёў. Адным словам кепскіе дарогі на ўсякі тавар кладуць цану. Каб была шоса, то можна было-б і земляробам падвазіць свае тавары вазамі у горад і тым самым канём вязьлі б не 25 пуд., а 50—60 пуд. Некаторые, тавары, гдзе далёка ад рынку, не варта і выраблядь, а добрая дарога робіць далёкі кут блізкім.

Цяпер у нас дарогамі займаюцца у Мінскай, Могілеўскай, Вітэбскай губэрніях, цяпершняе, так званнае земства, а ўковенскай, гродзенскай, віленскай распарадзіцельные камітэты, большые работы робьяць яны, а меншые селяне павінны самі правіць сваімі рукамі.

Гэта дапатопная арганізацыя мала памагае. Ясна толькі тое, што дарогі у нас горшаюць. Земства дзенедзе пачало давадзіць самые непраездные кавалкі дарог да парадку. Але тое што рабіцца, гэта — капля у моры.

У мінскім павеці, напрыклад, ёсць ваенна-камунікацыонных дарог 372 вярсты, таргавых 213 вёрст., разам 585 вёрст. на тых 585 верстах земства зрабіло 26 мастоў, 17 верст у розных мейсцах забрукавало і насыпало гаць на 114 саж.; на гэта усё вышшло 206 тыс. руб. грошы, правілі ешчэ дарогі селяне калі лічыць работніка па 65 кап. у 1 дзень, а с канём 1 р. 60 к., то селянскую павіннасць трэба ацаніць на 11 тысяч рублёў што год. Каб перэвярнуць 585 вёрст. гасцінцаў мінскаго павету у добрые цьвёрдые дарогі з мастамі трэба (будзем лічыць па 5.000 руб. вярсту), каля 3 мільёноў рублёў грошы. На ўсю губэрнію трэба каля 20 мільёноў рублёў. Ясная рэч. што земства пры цяперэшніх яго доходах, нядужае з звычайных падаткоў і праз 50 гадоў падстроіць усе дарогі, а чэкаць дарог 50 гадоў край ня можэ. Адзін інжэнер, здаецца Вульфэрт вілічыў, што бездарожжэ даець Віленшчыне больш мільёна рублёў страты што год. Тым часам наш край ідзець моцна у гару, эканамічнае жыцьцё развіваецца, за астатніе 6—7 гадоў земляробства паднялося, як ніколі. Каб дастаць грошы на дарогі трэба, каб гасударства зрабіло заграніцай пазычку на мільёноў 500 на гадоў 50, і каб земствы бралі гэтые грошы на будоўлю дарог а пасля выплачывалі. Можна завясьці асобны «дарожны падатак», каторы кожын будзе плаціць з ахвотай абы былі дарогі. Трэба толькі гэты падатак справядліва разлажыць, і край здужаець яго выплаціць. Для гэтаго трэба толькі перэрабіць земскае самоўпраўленьне, каб да яго выбарные выбіраліся агульным выбарным правам.

А. У.

Пэдагогіка і палітыка.

У № 243 „Веч. Газеты“ чытаем, пад прыведзеным вышэй загалоўкам цікавую стацьцю, каторую, як блізка дагычачую нас поўнасьцю перэдруковываем.

«Здавалосяб, што можэ быць прасецейшаго і ясьнейшаго, чым вымаганьне, каб дзяцей у школах вучылі на роднай мове. Мова кожнай народнасьці—як-бы слаба яна не выдзелялася с паміж блізкіх ей націй—гэтак цесна звязана з душой народу, што усе перэжываньня, усе праявы духа, найлягчэй і найпаўней выражаюцца родным словам. Дзеля гэтаго пэдагогіка (навука аб навучаньні) і ставіць за першы варунак каб пры навучаньні дзяцей карысталіся роднай іхняй мовай.

Пытаньне аб мове у школах, гэта перш за ўсё пэдагогічнае пытаньне. Усякая прымешка палітыкі, стаўляньне на першым мейсцы палітычных мэт, перэд педагогічнымі робіць шкоду справе навучаньня.

На адным з апошніх заседаньнёў Гасударственнай Рады (Савета) была гарачая спорка аб выбары мовы навучаньня у прыватных школах. Змагаліся два погляды: палітычны—каторы падтрымлівалі, між іншых. граф Віттэ і правые члены Рады і культурна-пэдагогічны - ў асобе Багалея. Граф Віттэ глядзеў на правіцельственную школу, як на крэпкую апору абрусіцельнай палітыкі. заходзячы с таго боку, што гасударственная мова павінна злучаць усіх грамадзян, бяз разніцы да якой яны належаць нацыі (—аднак, папраўдзі, абрусеніе не злучае, а хутчэй разлучае народы Расеі). Між тым Багалей меў гэтулькі грамадзянскаго мужэства, што, бароанячы справу навучаньня, высказаўся за навучаньне у народных школах Украіны і Беларусі на ўкраінскай і беларускай мове.

Нікога не здзівіць, што правая палавіна Рады, — зложэная больш за ўсё з «назначэных» членоў, — рэзка выступіла проці вымаганьня Багалея. Бо ўся палітыка правых хіліцца да таго, каб,—дзеля няпэўнай карысьці Расеі, — парэрабіць усіх яе грамадзян на расейцоў. Дзеля гэтаго і ў школі пануе палітыка, а не пэдагогіка.

Змаганьне паміж палітыкай і пэдагогікай у школі — дужа дрэнна адбіваецца на самім навучаньню. Справа гэта у школі пастаўлена ў імя палітыкі.

Вось гэты-то палітычны элемэнт канечна трэба аткінуць с сферы навучаньня і тады самые заблутаные національные пытаньня самі сабой развяжуцца,

---

Перш за усе самі.

Кругом усе нарэкаюць на пьянства, кругом крычаць, што гэта нашэ нешчасьце, загуба, руіна, а пьянства шырыцца і шырыцца. Чаму? А вось таму, што усе гэтые нарэканьня усе гэтые крыкі ня шчырые. Тые самые людзі, што нарэкаюць на пьянства, што кажуць бытцым яно шырыцца ад цемнаты, незнаньня тэй шкоды якую робіць гарэлка людзям і т. д. — самі пры здарэньні ня проч заглянуць у чарку. І выходзіць на славах іншае. Ведама, што з гэткай барадзьбы мала карысьці, мала спору.

Людзі, нібыто праціўные гарэлцы. нібыто сьвятлейшые, гаворыць і пішуць адно, а робяць другое. Не, калі ты, чэлавечэ, даведаўся, што у тым, а тым—то мейсцы на тваей і іншых дарозе ёсць пропасць, ў каторую можна праваліцца людзям,

---

Старые падрызьнікі.

Саўсім другім чэлавекам стаў Сьцепан, як купіў ён два старые бацюшкавы падрызьнікі. Ці яго чорт падбіў на гэта, ці другіе ўвялі ў пакусу (а ўвясьці у гэты грэх было не цяжка бо ўсе, як крумкачы на падаль, накінуліся на гаспадарку старога нябошчыка — бацюшкі), — ня ведаю.

Зранку да вечэра стаяў тут гоман, йшоў торг,--кірмаш дый годзі! Сьцепан хадзіў, як заўсёды, моўчкам, снуючы ад клуні да кухні і ад хлева да клеці і ад клеці ізноў да кухні. Часамі ён заглядаў ў пакой, стаўшы на парозі, і прыслухоўваўся, як розные людзі — жыдкі, панкі і поўпанкі расцягалі збіранае доўгімі гадамі дабро. Былі такіе мамэнты, калі Сцепану моцна хацелося ўскочыць ў пакой і штурхануць у каршэль надаедліваго Шлёму Цырліка. Дый папраўдзе сказаць, трэба было мецць цяр пеньне з гэтым шэльмаю —круцялём, як начне енчыць, біць у грудзі, развадзіць рукамі,ківаць галавой і крычаць такім прарazлівым голасам, як бы з яго з жывога зьдзіралі скуру, то ня толькі такі чэлавек, як Сьцепан, але і кожын ня вытрывае тут.

Сьцепану у гэтые дні было моташна на сэрцы. Адна прычына: ён тут пражыў бадай ўсё сваё жыцьцё. Кожны вугал двара кожная жэрдзіна ў плоці былі яму так блізкі і так знаёмы, як бы гэта былі яго дзеці. А гэтые тоўстые вязы, каторые чародамі стаялі вакруг васады, каторые ні кропелькі не адмяніліся с тых часоў. як іх запамятае Сьцепан, і пад каторымі не адзін раз даваў ён храпунца ў гарачые летніе дні, здавалося казалі яму» Эх, Сьцепан! цяпер то разлучымся мы!» Другая прычына была тая, што ў асобі старога бацюшкі Сьцепан страціў ня толькі добраго гаспадара але, можна сказаць, і дарагога друга. Божэ мой! Колькі разоў, бывала, лаяліся яны. Бацюшка Сьцепана, Сьцепан бацюшку. І гэта ні на адзін шэлег не псавало іх крэпкую, векамі гадаваную дружбу.

І цяпер, стоячы на парозі і бачучы, як Шлёма Цырлік сваімі брудными пальцамі калупае кожну закарвашыну кожную плямку на бацюшкавых падрызьніках, Сьцепан ня мог болей трываць. Адважна ступіў ён ў пакой, проста у тое мейсцо, дзе стаяў Шлёма, вырваў з рук падрызьнікі і, звярнуўшыся да матушкі, спытаў.

— Колькі яны каштуюць?

— Восем рублёў, Сьцепанка.—

— Дык адлічыце з маіх грошэй: я забіраю іх!—

Сказаўшы гэта Сьцепан кінуў на Шлёму такі пагляд, як бы хацеў сказаць:

— Шалудзька ты! Отяк купляюць людзі! — Жыдок толькі ўскінуў плечыма, усьміхнуўся і сказаў:

— Ну-э!

Сьцепан-жэ высока падняўшы галаву, можэ першы раз за ўсё жыцьцё, вышоў с пакоеў. Яму здавалося, што ён памаладзеў на цэлых дзесяць гадоў, што ён зрабіў штось важнае, і на яго пазірае цяпер увесь сьвет. А ідучы праз кухню, ён звысока зірнуў на Зосю. Хоць яна і добрая зараза, але ўсё-ж такі была нешта як бы яго жонка, хай сабе і невенчаная.

Зося, зірнуўшы на тое, як высока трымаў Сьцепан старые падрызьнікі і як сьвяціўся яго твар, адразу сьцяміла, ў чым тут справа.

— Пашоў бы лепш на сьметнік ды выкінуў грошы,—сказала яна.

— Ведаеш ты... з носа ды ў рот, — адказаў Сьцепан. Можэ каб хто сказаў, то, Сьцепан звярнуў-бы увагу, а то яна! што яна знае, заткало *) гэаее старое?.

Сьцепану цяпер хацелося пабыць аднаму. Найлепшым для гэтаго мейсцам быў хлеў, дзе стаялі з аднаго боку коні, а з другога каровы. У хляве Сьцепан пражыў добрую палавіну свайго веку... Што ён тут передумаў ведаюць адны толькі сьцены. Толькі мала хто цікавіцца апаведаньнем гэтых сьцен і загарадак, дзе стаіць скаціка і жыве чэлавек.

Зневажыўшы Зосю, Сьцепан, аглядаючы падрызьнікі, эпаважна пасунуў ў свае пакоі. Чуць толькі паказаўся ён на паразі, як каровы зараз жэ прыветна замыкалі, а коні вясёла загагоналі. Можэ яны хацелі сказаць яму: „Дзеньдобры, дзядзька Сьцепан! А с чым ты прышоў?» Убачыўшы падрызьнікі, ўсе жывёлы разам паціхлі. Рыжая карова, зірнуўшы на лахманы, сумна затрасла галавой і выставіла ногі. Відаць і ёй не спадабалася Сьцепанава пакупка. Толькі бугай аказаў Сьцепану, як трэба, увагу. Ведама мужчына мужчыну заўсёды лепш разбярэ. Прасунуўшы голаву праз загарадку, ён панюхаў падрызьнікі, потым прытуліў губы к ноздрам і,

---

*) Заткало—жмут ануч, каторымі дауней затыкалі коміні.

ня йдзі перш за ўсё сам тудой. Вы сьвятлейшые, с паміж сваіх братоў, перш за ўсё самі павярніце на другую дарогу, а за вамі пойдуць і тые, каторые прывыклі хадзіць, кудой іншые ідуць. Даўно вядома, што наш народ верыць не сказу а паказу. Пакажыце-ж, вы сьветачы народу, як трэба паступаць, як трэба жыць. Прызналі вы ў душы і розуме сваім, што пьянства—гэта загуба, то перш за ўсё беражыцеся самі яго, а пасьля, ня крыючы сваей праўды, кажыце яе і іншым.

Да праўды—дарога толькі—праз праўду а не праз фальш. Не карміце-ж фальшам братоў сваіх, каб ня трэба было нарэкаць вам на іх што яны неслухняны.

Юры Верэшчака.

З нашаго жыцьця.

Хто не жыве блізка з нашым вясковым народам, той, праўду сказаўшы, яго не знае. Прыгледзьцеся да яго жыцьця і вы, мой дарагі чытачу, скажэце, што наш беларускі народ самы нешчасьлівы. Цемната яго заедае. Ен так прыбіт векавечнай няволяй, што няможэ, па сваей цемнаце, пачуцца чэлавекам, ня можэ вызваліцца с тых пут, якіе на яго былі сотні гадоў таму накінуты. Дзеля прыкладу возьмем вясельле. Вясельле робіцца зазвычай з гарэлкаю. Маладзік, калі хочэ жаніцца, ідзе да дзеўкі с сватамі і нясе пляшку гарэлкі. Заручыўшыся сагласам дзеўкі, ён набірае колькі гарцоў манапалькі, сазывае ён і яго дзеўка сваякоў, суседзёў і робяць «запоіны». На гэткі банкет с кішэні маладзіка выляціць ад дзесяці да дваццаці рублёў, а то і больш часамі. Калі дзяўчына надта спадабалася дзяцюку, то ён не шкадуе атдаць на запоіны 30—40 рублёў. Гэта робіцца дзеля таго, каб дзеўка пасьля запоін не атказала хлапцу і не звярнула яму страту. Ведама, калі яна бедная, або бацька яе скупы, па няволі выходзіць за нялюбаго дзяцюка. Вясельлі спраўляюць 3—4 дні, а то і цэлы тыдзень: адным швом дзень і ноч, без атпачынку пьюць праклятую атруту. У мужыка с сярэднім дастаткам абходзіцца вясельле 40—50 руб. На яду грошы выходзіць мала; закуска свая: хлеб, цыбуля, соль, кавалак сыра, або сала, чы кумпяка. У заможнаго на гарэлку ідзе 80—100 руб. Хто добра напаіў гасьцей, што аж яны пабіліся, акрывавіліся, і валяліся на вуліцы, то таму пачот і тым гасьцям, што с пабітымі лбамі прышлі дамоў. За вярсту чутно як ў вёсцы бывае вясельле: крык, лаянка, дзікі сьмех, бойка; ўсё гэта напамінае нам старые часы, калі народ быў дзікім. Радзіны, хаўтуры не абойдуцца без пьянства і бойкі. Выежджае хто у Амэрыку, пьюць колькі дзён, прыежджаюць—пьюць пакуль усе грошы прапьюць. Ідзе хто у маскалі, ці прышоў са службы — пьюць. Нават прадажа, ці купля каровы, каня, авечкі, не абходзіцца без барыша. Усюды гарэлка. Наш селянін беларус так зрадніўся з гарэлкаю, што без яе, яму здаецца, ён ня можэ жыць. Папробуйце яму сказаць, што без пьянства можна жыць, што гарэлка шкадліва, то ён пачухаўшы сваю патыліцу скажэ: «Калі яна шкадліва, то нашто начальства пааткрывало па вёсках бухветы? Хіба-ж дзеля атруты мужыкоў?» Гарэлка страшнае зло. Што будзе далей, як падумаеш, што пьюць праклятую гару бяз меры і робяцца пьяніцамі—хворымі пьянствам, атчаго блізка што саўсім нельга вылечыць чэлавека. Пьяніца прапаўшы чэлавек, нешчасьліва яго семья. Гарэлкаю заліваюцца ня толькі мужыкі, але і бабы і малые дзеці. Без абмылкі можна сказаць, што ад агульнаго пьянства людзі пачнуць выраджацца. І цяпер мы ужо бачым па вёсках многа дурнаватых, шмат хваравітых дзяцей, дзяцей тупых да навукі.

Вы, мае брацьця, верные сыны нашай дарагой Беларусі, падумайце, кіньце розумам па галаве, пастанавіце кожны сабе ня піць ніколі гарэлкі. Я ваш брат беларус ад шчыраго сэрца клічу да вас, раджу вам ня піць. Спраўляйце вясельля бяз гэтаго праклятаго трунку. Пашкадуйце свайго здароўя, сваіх дзяцей, свайго дабра. Памятайце, што на вас руйнуючые хвалі набегалі са усіх старон і не затапілі вас. Бярэцеся, каб не затапіла вас атрута—манаполька. У вольны час чытайце кнігі, дзяцей беражыце ад пьянства і не давайце ім гарэлкі, не кампануйце с тымі людзьмі, што гарэлку бяз меры ужываюць, закрывайце прыгаварамі бухветы, тракціры, піўные, а аткрывайце хаўрусные крамы, школы, бальніцы.

Верны сын Беларусі
Стары дзед *Міхась.*

Конкурс.

Суполка „Загляне сонцэ і ў нашэ ваконцэ» паведамляе усіх беларускіх пісьменнікоў, што яна абвешчае конкурс сцэнічных твораў.

Варункі такіе:

1) Награды назначаюцца тры: 125 р., 50 р. і 25 р., а такжэ пахвальные одзывы за творы не падыйшоўшые на грашавую награду.

2) Аб творах ад'значэных нарадамі будзе апавешчэна у беларускіх часопісях. Фаміліі ці прозвішчы аўтораў, творы каторых не падойдуць пад конкурс, апавешчацца ня будуць.

3) Права ставіць на сцэне адзначэны твор астаецца за аўторам, а права друкавання суполка пакідае сабе.

4) Пры надзеле наградай прысланаго сцэнічнаго твору будзе звертацца увага на такіе асаблівасьці: а) твор не павінен мець недахватоў са стараны літэратурнай, а такжэ ідэёвай; б) павінен быць напісан добрай, г. зн. чыстай беларускай мовай: в) быць прыгодным для пастаноўкі на сцэні. асабліва—на аматорскай у вёсцы, г) тэма можэ быць якая хочучы — бытавая, гістарычная і т. п.; д) форма можэ быць жарту, камэдыі, драмы і т. д., без увагі на тое у сколькі актах і ці прозай ці вершам будзе напісаны.

5) Рэч прысланая на конкурс павінна быць чытэльна перапісанай.

6) На рукапісу павінен быць пастаўлен толькі дэвіз. Фаміліі, прозвішчы і адрэс аўтора пісаць на рукапісу ня можна: гэта ўсё павінна быць прыслана у аддзельным закрытым канвэрце з абазначэньнем пры адрэсе дэвізу і слова «для конкурсу». На пакеці з рукапісам так сама трэба пісаць пры адрэсе—«для конкурсу».

7) У конкурс не прыймаюцца: а) рэчы ужо друкаваные, б) вядомые рэдакціям „М. Б." і „Н. Н.", а такжэ такіе, аўторы каторых ня выпоўняць 6 го параграфу:

8) Судзьдзямі конкурсу будуць: ягомасьці Б. Эпімах-Шыпілло, В. Івanoўскі, А. Новіна і В. Ластоўскі. Гэтые судзьдзі пры разглядзе конкурсных твораў могуць запрасіць па сваей увазе ешчэ каго колечы за судзьдзю. Учасьнікі конкурсу судзьдзямі быць ня могуць.

9) Апошні тэрмін прысылкі рукапісаў 30 сакавіна (марца) 1913 г. Рэзультат конкурсу будзе апавешчэн 31 траўня (мая) 1914 г. Тэрміны гэтые могуць быць прадоўжэны, калі судзьдзі найдуць гэта патрэбным.

10) Пастанова судзьдзяў аб нарадах ні ў якім прыпадку адмененай быць ня можэ.

11) Адрэсаваць рукапісы і пісьмы назначеные для конкурса так: Беларускае Выдавецкае Т-во „Загляне сонцэ і ў нашэ ваконцэ", С.-Пецярбург, В. О., 4 лінія № 45, кв. 16. Там-жэ можна атрымліваць спраўкі аб конкурсе, калі што з гэтай абвесткі пакажэцца не зразумелым.

Суполка «Загляне сонцэ і ў нашэ ваконцэ».

Аткрыты ліст у рэдакцію „Н. Н.".

Гурток студэнтоў Ново-Александрыйскаго Інстытуту сельскай гаспадаркі паставіў сабе мэту знаёміцца з натуральна-гістарычнымі варункамі нашай Беларусі.

Ведама с першаго часу не абайшлося без прашкод, але пасьля году працы у нас ужо злажылася бібліотэка агранамічнай літэратуры і газэт. Сьведамые агронамы, гаспадары і шчырые грамадзяне атклікаюцца на нашы просьбы і памагаюць нам у нашай працы. Але у адным і ў самым важным, нам не даюць помачы. Я кажу аб тым, што пры вялікай ахвоце працаваць з вясны у маёнтках нашаго краю, нашы таварышы, маладые агронамы, ня могуць знайсці сабе практыку. Не лічыце нас ужо гэткімі панамі, каб мы шмат чаго вымагалі і нічога не рабілі у гаспадарцы. Праўда, мы ешчэ больш тэорэтыкі, але ўсё-ж мы што колечы можэм рабіць: знімаць планы, рабіць аналізы глебы, штучных навозоў, кормоў, збіраць гэрбары (расьлін), уселякіе калекціі, састаўляць раціоны і інш. Апрача таго, ніхто з нас не адрэкаецца ад якой-бы то не было працы у гаспадарцы. Праўда, мы ў першую пару будзем больш вучыцца у практыкоў-гаспадароў, але і ад нас можна дзе чаго навучыцца... Мы добра памятаем, што у нас лепшые маёнткі у руках людзей, каторые мала цікавяцца маладымі сіламі Беларускаго краю і тым мацней мы чэкаем помачы ад тых, хто верыць у будучыну нашай моладзі.

Агрaном-практыкант М. Б.
(Маентак „Пархомоўка", Харкоўск. губ.).

P. S. Звертацца да сэкрэтара сэкціі «Мінчан» п. Рышкевіча. Адрэс у Рэдакціі «Н. Н.».

Аб усім па троху.

У Сібір.

Не глядзя на разные перэсьцярогі перэсяленые селян у Сібір не перэстае. А с Сібіру надходзяць ўсё весці аб страшных варунках у якіх павінны жыць перэсяленцы. У Енісейскай губэрні — пяты год ужо неураджай і голад, у Красноярскім і Канскім паветах с пры-

---

задраўшы галаву, доўга стаяў так, выскаліўшы зубы, як бы смеючыся.

— Чаго выскаляешся, воўчае мяса?—сказаў нездавольны Сьцепан і махнуў на бугая рукою. Бык, не апускаючы галавы, адхіліўся і смеяўся столькі, сколькі лічыў гэта патрэбным. Знашоўўшы на шуле каля варот гвозд, Сьцепан павесіў падрызьнікі і пачаў іх разглядаць: браў іх за рукавы і доўга прызіраўся, шоргаў рукою, абціраў пыл і ачышчаў іх. А калі замечаў дзе плямку, то плеваў на яе і моцна шараваў рукавом. Часамі ён адыходзіўся на колькі крокоў, каб пацікаваць, як яно выглядзіць здалёк. Матэрыя хоць куды. Праўда, Сьцепан, купляючы падрызьнікі, і ў думках ня меў які — нібудзь гандаль: проста купіў, уважаючы памяць старога бацюшкі. А як гэта высокае парываньне яго душы крыху улягглося, то Сьцепану само сабою прышло пытаньне, на якую рэч могуць прыгадзіцца яму гэтые падрызьнікі. Гм! на якую рэч? смешна і пытаць: ці ён сам пя здужае насіць іх? От трошкі павузіць рукавы—нават і краўцу ня трэба даваць, надзеў пад халат і насі, здаровы. Каб праверыць гэта Сьцепан зьняў адзін падрызьнік і апрануў. Глянуў на рукавы—і вузіць ня трэба; с пад халата нічога ня будзе відаць. Агледзіўшы рукава, зірнуў на полы—шырокіе на іх ліха. Э! з шырокаго гаўсёды зробіш вузкое... А каровы высунуўшы галовы, пільна глядзелі на Сьцепана і нічога не цямілі тут. Толькі Падласка ні с сяго ні с таго ўзяла ды зарэўла на ўвесь хлеў так, як равуць каровы, убачыўшы рэзьніка. На гэты час міма хлева праходзіў Цырлік і затрымаўся крыху. Ядавіты сьмех скрывіў яго губы і Цырлік сказаў:

— Ой, Сьцепан, як харашэ! Каб цяпер ты стаў на агарод, то не было-бы на сьвеці лепшаго пужала,—і зарагатаў ешчэ сморад!

— Каб табе калом вочы пасталі, абармот ты! Ідзі, ідзі, бо заскую сабакамі.—

Ужо Цырлік адышоўся далёка, а Сьцепан ешчэ доўга гаварыў, якіе круцялі гэтые жыды.

Абапёршыся на загарадку, Сьцепан дастаў люлечку на кароценькім цыбучку, накладаў ў яе махорку і разважаў. Думкі яго вярцеліся каля падрызьнікаў. Ніхто не павінен думаць—мысьліў... Сьцепан,—што яму дыхтавала якая-нібудзь каросць, як ён купляў падрызьнікі. І ня думало быць! А хто ня верыць гэтаму, ніхай праканаецца сам: адзін падрызьнік Сьцепан непрыменна зашле ў сяло свайму нябожу, сястрэнічу Мікалаю. Аддасць краўцу, то такіе выфастрыгуе нагавіцы або світку, што первейшая ў сяле красуня будзе млець па Мікалаю. Толькі ці варта даваць яму? Ешчэ летась ён падстроіў Сьцепану штучку, за каторую прышлося пасьвяціць вачыма. Як роднаго, прыхіліў Сьцепан свайго нябожу, а той на заўтра выцягнуў з варывенькі у бацюшкі бутэльку наліўкі і два скруткі каўбас, як добрые заваратні. Калі каму даваць, то не Мікалаю.

— Дзень добры, дзядзка! як маешся?—

Сьцепан знячэўку аж падскочыў і выпусьціў у гной люльку.

— Бадай ты, Міколка, спрах: так спужаў мяне? Сьцепан і не сцікаваў, як вайшоў той, пра каго ён думаў.

— Што гэта у цябе, дзядзька, вісіць?—спытаў Мікалай.

— Дзе вісіць?—спытаў, нібыто нічога ня ведаючы Сьцепан і дабавіў.

— А! гэта! гэта... так рэч адна.

Мікола зьняў падрызьнік і стаў разглядаць яго.

— Ці ты, дзядзька, хочэш быць паном? на вошта яны табе?

Доўга ня думаючы, Мікалай нацягнуў на сябе падрызьнік. Потым ён, як варьят які, выскачыў на двор і давай круціцца.

Сьцепан узлаваўся.

— Пакінь, Мікола, дурэць! чуеш ты?—крыкнуў Сьцепан і выбег на двор, каб сцягнуць з Мікалая падрызьнік. Мікалай адбегся і давай падражніваццца з дзядзькам. Ды гэтаго мала: ён ешчэ стаў выбрыківаць нагамі, прысядаць і размахіваць падрызьнікамі, як крыльлямі. Сьцепан вышаў с цярпеньня і давай лавіць Мікалая. Ды дзе ты дагоніш яго, калі ён вёрткі, як чорт. Хіба прыперці да плоту? Але і платоў яму німа, каб ён апруцянеў! Як раз на тое ліха Зося заярыла с кухні сабак. Убачыўшы незнаёмаго хлопца і Сьцепана, каторы за ім ганяўся, пакрыўджэные і злые сабакі с трох бакоў кінуліся на Мікалая. Мікалай выламаў с плоту кол і давай ваеваць с сабакамі. А яны так і лезуць сляпіцэю. Адзін з іх злаўчыўся і схапіў Мікалая ззаду за падрызьнік. Падняўся страшны гаўк, крык. Выскачыла Зозя с кухні, матушка с пакоеў; з за вугла высунулася галава Шлёмы Цырліка. Мікалай вылузаўся с падрызьніка, прысланіўся да вяза і адмахіваўся калом

чыны голаду шырацца хваробы жывата. Карэспандэнт пецярбурскай газэты «День» друкуе гутаркі пересяленцоў:

— „Німа чаго есьці. Жыць цяжка. Загналі нас у лясы, у балоты— толькі лёгчы ды памерці. Зімой страшэнные маразы, а летам заедаюць мошкі—так заедаюць, што толькі уцекаць. Скаціну саўсім заедаюць.

— У Расеі гаварылі нам усё.— бядуюць перэсяленцы,—там зямлі вольнай многа, лясоў—сколькі душа хочэ, адным словам—жыць і не уміраць. Праўда далі нам надзелы, але з гэтымі надзеламі толькі плакаць. Каб ачысьціць які надзел с тайгі (пушчы)—трэба грошы і то многа грошы. А грошы як раз німа у нас. Дзеля гэтаго мадзеем без аромай зямлі і без сенажацей. Німа каму нават пажаліцца, ці папрасіць помачы, бо найбліжэйшае начальства, каторае павінна апекавацца перэсяленцамі жыве за сотні вёрст.

Дзе дэпутаты?

У «Руск. Сл.» быў надрукаваны такі ліст у рэдакцію: „З афіціальнаго справачніка відаць, што у Гасуд. Думе ёсць 439 дэпутатоў. Але сочучы за чыслом депутатоў, каторые бываюць на заседаньнях, неяк ня верыцца афіціальным весткам.

Пры галасаваньні 3 мая пытаньня аб ленскіх здарэньнях было 209 душ дэпутатоў, а дзе ж было у гэты час рэшта 230 дэпутатоў? Гарадзкую рэформу пахавалі большасьцю 167 галасоў, проці 85, а што рабілі у гэты час 187 дэпутатоў і якога яны трымаюцца пагляду на гэту справу? На заседаньні 14 мая формулу пераходу да разгляду асобных падшчотаў галасавалі 237 дэпутатоў, а дзе-ж была другая палавіна Думы? Як можна назваць гэту палавіну—загінуўшай, лядашчай, ці недбалай?.. Ня можна толькі спрэчацца с тым, што палавіна Думы ня хочэ працаваць...

За лыжку поліукі.

Мова князя Сьвятаполк-Мірскаго, каторы у Думе выхваляў прыгонные часы, гэтак укрыўдзіла правых селян дэпутатоў, што паставіўшы былі адрачыся правых. Правые паны-дэпутаты уцямілі зара што гэта дрэвь справа, бо калі селяне пакінуць іх, то ня будзе патрэбнаго чысла галасоў, каб праводзіць свае думкі ў Думе. І вось прыдумалі спосаб: дэпутатам селянам атдалі безплатна буфэт, с каторага можна браць дармо гарбату і закускі. Гэта перэканало правых селян—дэпутатоў IV Думы, і яны асталіся далей у фракціі правых...

Вясною.

Як прыходзіць весна, маю душу яна
Усю трывогай якойсь напаўняе.
Будзіць мэры душы, родзіць сон залаты,
Казку дзіўну пяе-папевае.

Ветры сціха гудзяць, земля, лес зеленяць...
Усюды новае жыцце лунае.
А у глыбі нябёс, жыцьця новаго лёс
Срэбнай песьняй жаўрук сустрэчае.

У гэты час ў душу мне жыццё хваляй хлыне
У магутную сілу падыме.
Томяць сілы мяне, мучаць сілы мяне,
Не магу я ужыцца за імі.

Хочуць працы сьвятой, працы дзіўнай такой,
Як бы тая весьняна сьвятая.
Каб нанова стаць жыць, нова жыцьца тварыць,
Толькі працы такой я не знаю...

Мучаць сілы дарма, ля іх дзела німа!
Не даюць мне мінуты спакою.
З імі я, як у вагне, і не радасна мне
Нават гэтаю дзіўнай парою.

М. Арол.

Песьня.

Зелёная дубровачка,
Чаму зашумела?
Маладая дзяўчыначка,
Чаму спахмурнела?

Чаму, вецер злы, з дубровы
Лісьця ўсе зганяеш?
Чаму часта так, дзяўчынка,
Слёзы ты губляеш?

Ах вы людзі, добры людзі,
Як мне не тужыці,
Калі чуе маё сэрцэ:
З мілым мне ня шыці!

На дарозі нас спаткалі
Тут благіе людзі,
Разлучылі мяне з мілым;
Жальба цісьне грудзі.

Ой пайду я ў лютым горы
Ды у чыста поле;
Пашукаю я там пілна
Сабе лепшай долі.

Вее вецер на прасторы,
Мчацца чорны хмары;
Цёмна ў сэрцы, сьвету мала
І на ўсім абшары.

Сівер сьвішчэ і скагочэ,
Лісьця падганяе.
Маё беднае сердэчка
Жальба надрывае.

Я. Журба.

Весна.

Распусьціліся кветкі вясковые.
Запеяў-засьвістаў салавей,
Загарэліся зоры чароўные
У небі сьветлых маёвых начэй;
І забілося жыцьце крыніцаю,
Згінуў смутак с сцюдзёнай зімой
І ў абоймах з вясной чараўніцаю
У неба к зорам я рвуся душой.
Так і хочэш, жадаеш бяз конца
Каб да веку што міг з высаты
Так ласкава сьвяціло нам сонцэ
І пярэсьцілі у лўзе цьвяты!
Каб пеяў салавей несьціхаючы,
Кукавала зязюля што час,
У глядзелі ўсё так нестухаючы
Зоры ночкаю ціхай на нас!
Каб так вечна шалёнай крыніцаю
Цякло жыцьце па роднай зямле
І нясьліся такой навальніцаю
Думкі сьветлыя роям ка мне;
Каб так білася сэрцэ, як бьецца
Яно гэтай чароўнай парой
І агонь, што каханьнем завецца,
Каб так вечна пылаў перад мной!
Ні хацеў-ба я рая нябеснага:
Для мяне на зямлі быў бы рай.

Янка Пачопка.

З Беларусі і Літвы.

Вільня.

Спорка аб унівэрсытэці.

Старанье трох Беларускіх гарадоў: Вільні, Мінска, Вітебска аб тым, каб аткрыць у іх універсытэт дагэтуль ня йшло ў перад. Апошнімі-ж часамі калі знайшліся людзі, каторые гатовы даць на унівэрсытэт у Мінску да 800,000 руб., а ў Вітэбску больш поўмільёна рублёў, то міністэрство народнай асьветы, паведаміло гарадзкіе управы Мінска і Вітэбска, што яно пазваляе аткрыць у кожным з гэтых гарадоў па аднаму факультэту. Але тые людзі што давалі грошы, давалі іх на унівэрсытэт, а не на які колечы адзін факультэт унівэрсытэту і дзеля гэтаго справа спынілася. Да таго-ж апрача Мінска і Вітэбска робіць старэньне і Вільня, каб у ей аткрыць унівэрсытэт. Міністэрство цяпер паставіло так справу: яно ня будзе мець нічога проці таго каб аткрыць у Вільні унівэрсытет, калі ад унівэрсытэту адмовяцца Мінск і Вітэбск і ўвойдуць у хаўрус з Вільняй. Жыхары усіх трох гарадоў ізноў пасылаюць дэпутаціі у Пецярбург.

Цікава пры гэтым адмеціць, што некаторые польскіе кругі выступілі проці унівэрсытэту у Вільні.

Забарона „Нашай нівы“.

Дагэтуль цыркулярамі было забаронена «Нашу Ніву» выпісываць і чытаць усім вучыцелям Віленскаго Вучэбнаго Округа, усім бацюшкам, усім пачтовым чынам, усім ваенным чынам, усім паліцэйскім чынам, усім валасным чынам, а цяпер забаранілі „раз на заўседы“ чытаць „Нашу Ніву“ ешчэ і вучням Варанецкай сельска-гаспадарскай школы.

Страшны зьвер гэта «Наша Ніва»!

Спад-Мядзельскіе знахары.

У нашай Мядзельшчыне надта цёмнае жыцьцё, надта развялося знахароў і ашуканцоў каторые лечаць замаўляньнем.

Пры дарозі за 2 вярсты ад Мядзела жывець татарын-знахар. Лечыць ат „ветраных“ хвароб, урокоў, ад жаўтухі. Лекарства у яго больш с картачак пісаных па татарску, але пісаных так, што ні татары, ні люцыпар не разбяруць. Гэтые картачкі кладуцца у бутэлечку і залiваюцца вадой, каторая пасьля пьецца, як зельле ад „ветраных“ хвароб, а ад другіх хвароб дае зельле с травы.

Другі „дохтар“ жыве у вёсцы С. за 4 вярсты ат Мядзела, а лечыць ён толькі ад «парушэньня». Парушэньне ён замаўляіць на гарэлцы, на вадзе і на солі. У в. Р. за 10 вёрст ат Мядзела ёсць шаптуха, яна лечыць жаўтуху. Ды ўсіх знахароў і не пэралічыш: іх шмат усюды ёсць.

Апрача знахароў і замаўляньня тутэйшые селяне лечацца ешчэ і калам. Ат горла—кал сабачы за ўсом; ат колек у жываце—кал кашачы і мышыны; ат жаўтухі—кал сьвінячы, курыны і гусіны. Кал гэты яны вараць, салодзяць і пьюць—кажуць што бытцым-то памагае. Малых рэбят купаюць у вадзе варэной з жэрэбячым калам і выліваюць гэткай вадой ат перэпалоху. Скулы (верады) лечаць сьвежым і цёплым ешчэ калам кароў. Чаму па вёсках гэта так робіцца? А таму, што вясковая інтэлігенція: сьвяшчэнікі, вучыцэлі адгарадзіліся чужой мовай ад народу і праз гэта нямогуць, каб і хацелі, што рабіць між народам.

Чалеёускі.

Мінск.

Чорнасоценные справы.

Верхавод брацкіх арганізацii у епархii, Некрасов, каторы езьдзіў у Пецярбург каб перэхапіць соло-

ад сабак. Сьцепан падняў падрызьнік, адагнаў сабак і не гаворучы ні слова, хвасянуў разоў два Мікалая гэтым падрызьнікам.

— А ты, нехрысь, чаго тут?

На цю на! на цю на! —

Шлёма, падняўшы лапсардак, задаў такога лататы, што пыл курэў с пад ног.

— Не сярдуй, дзядзечка, і ня гневайся,— сказаў Мікола:—праўду гавораць людзі „ня поп, не надзевай рызы“. —

— Пашоў ты к чортавай мацеры, гіцэль! Думаў зрабіць, як чэлавеку, а цяпер—вот табе гула асмаленая! - злосна сказаў Сьцепан і сунуў пляменніку у нос хвігу.

— Дзякую, дзядзечка, і за гэты гасцінець.

Сьцепан плюнуў і зачыніўся ў хляве.

Ен быў цяпер злы; больш ўсяго ён злаваў на Цырліка, бо гэта яго работа, гэта ён падгаварыў Мікалая састроіць такіе кпіны з дзядзькі... І на чорта было купляць гэтые нешчасные лахманы? Ну, што ў іх ёсць? Золата з іх ліецца? Толькі сэрцэ сабе пераеў. Тут Сьцепан з ненавісцьцю зірнуў на падрызьнікі. А яны сабе вісяць як нічога. А ўсё гэты чортаў жыд: не нагані яго чэрці, і ў галаву не прышло-б Сьцепану купляць гэтые дрынды, прасьці Госпадзі. Ні іх надзець, ні іх перэрабляць. Праўду казаў той Мікола: «Калі ня поп, не надзевай рызы.» А перэрабіць? Колькі-ж яны будуць каштаваць? А ён, Сьцепан, што? дзяцюк малады? Дзякуй Богу сівых валасоў ў галаве колькі... А восем рублёў як ў печы згарэла.

І ўвесь гэты дзень Сьцепан быў сярдзіты. Куды-б ён ні пашоў, за што-б ні узяўся, усюды гэтые падрызьнікі стаяць у вачах, як бы іх там хто павесіў. Бадай на іх упадкі! Ня толькі людзі, а і жывёлы сьмяюцца з яго. Тут Сьцепану успомніліся словы Зосі, Цырлік, Мікалай, як скакаў ён Лявоніху, рыжая і падласая карова і бык. Ну, ўсе-ж з яго сьмеяліся. А сабака дык нават разарваў ззаду. І маюць сэнс, бо ён дурны, хоць і стары, Нават у ночы ня меў Сьцепан спакою. Прысьніўся такі брыдкі сон. Здаецца снілося Сьцепану ён даваў каровам, а падрызьнікі (зноў яны!) віселі на старым вязе. Так сабе і вісяць яны. Потым гэты вяз, як бы ўздрнуўся, сагнуўся, павярнуў сукамі і ўсцяг на сябе падрызьнікі. Сьцепан падайшоў і кажэ: — „Стары ты ўжо чэлавек (так і сказаў—чэлавек) і займацца такімі жартамі не фасуе“. І толькі Сьцепан хацеў зьняць падрызнікі, як гэты вяз падняўся ў гору, потым сарваўся з места і пашоў бегаць па дварэ, а за ім сабакі, Зося, матушка; зноў выскачыў з-за вугла Цырлік і пашоў каля вязу у прысядкі.

Сьцепан прахапіўся, правёў рукою па сьцяне падрызьнікі вісяць на месьці.

— А каб вас агонь спаліў!

Тут ён падняўся, зьняў іх і давай малаціць імі па загарадцы.

— Панясу тапіць!

І Сьцепан цьвёрда пастанавіў утапіць іх у рэчцы. Ніхай толькі развідняецца. З гэтай пастанавай Сьцепан заснуў ізноў. Настала раніца, і Сьцепан успакоіўся.

— А каб папрабаваць панясьці іх прадаць? Сьцепанавые думкі пашлі па новай дарозе. Прадаць, непрыменна прадаць. Ешчэ і зарабіць мож на будзе. Ухадзіўшыся, жывёла Сьцепан зноў стаў прывадзіць у парадак падрызьнікі: разгладзіў іх, падчысьціў і ціханька шуснуў у горад. А горад быў тут-жэ. Прышоўшы у горад, Сьцепан распасьцёр падрызьнікі на руках так, каб паказаць іх з найлепшаго боку. Прайшоўся па аднэй, па другой вуліцы. Ніхто не пытае—німа купца. А часам які цікавы падыдзе, паглядзіць, ўскіне плечыма і пойдзе.

— Манах! манах!

Гукнулі два падшывальцы і тузануўшы Сьцепанавы падрызьнікі пусьціліся драла.

„Ня мела баба клопату, купіла парася“, думаў, ходзячы Сьцепан. А купца ўсё не было.

„Толькі і астаецца утапіць іх“, падумаў ізноў Сьцепан страціўшы надзею найці купца:

І ужо Сьцепан павярнуўся, каб ісці да дому Зірк—Шлёма Цырлік.

— Ну, Сьцепан, многа зарабіў?

— Многа. Каб ты столькі на сьвеці пражыў —адказаў Сьцепан.

— На, два рублі.

Сьцепан перш хацеў паслаць Шлёму к чорту, ды апомніўся і стаў таргавацца.

— Паглядзі, якая падкладка—шоўк, чысты шоўк. А верх!.

Прадаў Сьцепан падрызьнікі за тры рублі.

І нічым ня можна было горш раззлаваць Сьцепан, як спытаць яго:

— Ці многа зарабіў, Сьцепан, на падрызьніках?

Тарас Гушча.

невічоўскую субсыдік. вярнуўся назад ні счым. Так, што Некрасоўска—Шофэроўская газэта «Мінск. Руск. Слово»,—дзеля змаганьня с „Сѣв. Зап. Жизнь“ мабыць ня выйдзе. Духавенства і прававерные націоналісты (нэ с паліцэйскаго табару) рады з гэтаго.

Некрасов, робячы вясёлую міну пры сумнай ігрэ, распусьціў чуткі, што яму у Пецярбурзе маюць мейсцо на 300 рублёў у месяц, з варункам купіць у яго за добрые грошы мінскую друкарню. Ня верыцца неяк!

Завіруха.

Мы ужо пісалі аб тым, што чыны мінскаго раз'езднаго пачтамта падалі на імя кадэцкай фракціі у Гасуд. Думу пэтыцію.

Цяпер начальнік VI мінскаго атдзела гэтак прыціснуў угрозамі за гэту пэтыцію сваіх павінных, што яны баючыся увальненьня, пагалоўна падаюць рапарты аб сваей не прыналежнасьці да пэтыціі, каб, такім парадкам, „выгарадзіць сваё начальства, каторае маніцца паслаць у сталічные газэты „опровержэніе“ аб пэтыціі“...

Аб амэрыканскіх заработках.

З ваколіц Зембіна усё больш і больш селяне едуць у Амэрыку: бытцым бацяны тые у восень лятуць у вырай. Не глядзяць ні на якіе перашкоды. З нашай стараны паехаў ешчэ летась каваль у Амэрыку, то дагэтуль усё ешчэ блукаецца бяз службы, а у нас ён добра зарабляў, усяго толькі што быў пьяніца, то грошы мала у яго трымаліся. Ен цяпер у Амэрыцы без ніякаго заработку цялёпкаецца, а жонка тут пражывае грошы каторые яе бацькі далі ей «пасагу», як выходзіла замуж, ды ўсё бегае на почту пытаючы «ці німа з Амэрыкі таляроў». А то зноў, каторые сабіраюцца у Амэрыку ехаць, дык гаспадарку сваю рашаць, месяцы за тры да адезду, з выручэных грошы, руб 150 адложэ на дарогу, а рэтна прагуляе, бо ведама у Амэрыку едзе! — там грошы набярэ жменяй, а жонка, пакуль што хай пацярпіць. Але даехаўшы да мора павінен, аказываецца, вертацца назад, бо дактары знайшлі нейкую хваробу і не пазволілі сесьці на карабель. едзе назад. Прыезджае дамоў і кажэ жонцы:—Ведаеш, баба не пусьцілі у Амэрыку: доктар прызнаў нейкую хваробу».—«А што-ж мы будзем рабіць цяпер? Дзецям німа чаго есьці» — атказкэ жонка. І звесіць селянін сумна галаву і папляцецца шукаць якой небудзь работы у наймітах, праклінаючы Амэрыку. А то ізноў другі дабярецца у Амэрыку, пашчасьлівіцца яму дарвецца да «таляроў» і з заработкачі варочаецца за колькі год дамоў. «Макрыха» што гэта нешта твой Самусь гэткі бледны, бытцым палатно і задумаўшыся ходзіць? — „Пытае суседка у жонкі «Амэрыканца».—„Э, мая Дамініська, ён па Амэрыцы маркоціцца; або можэ думае якую „камэрцію“ аткрыць за гэтые грошы, што прывёз з Амэрыкі». Не, мая кабецінка, мыляешся у гэтым: твой чэлавек на па Амэрыцы маркоціцца і не «камэрцію» думаеаткрываць. Ен думае тое, што шкада без пары кінуць гэты сьвет і маленькіх дзетак... Бо ён нездаровы... ен у сохотах. Быў у Амэрыцы, працаваў у нейкай фабрыцы, а гэтым часам уселякі ядавіты дух фабрычны, ды духата рабілі сваю работу, труцілі сэрцэ і лёгкіе яго. Вярнуўся з Амэрыкі прывёзшы грошы, але з грашамі гэтымі і сваю сьмерць. Дык вот, мае даражэнькіе, да чаго Амэрыка даводзіць.., А як падумаеш добра, дык і у нашай старонцы, чэлавеку працавітаму ды не пьяніцы можна жыць. У нас і праца лягчэйша, як у Амэрыцы, ў нас і паветрэ здаравейшае і рубельчык спарнейшы, як Амэрыканскі „таляр“ і ўсё і ўсё лепшае.

«Свой»

Убіуство.

Гадоў таму 2 назад перэбраўся у Капыль мешчанін гор. Несьвіжа, Флерановіч, с трэма сынамі і наняўшы хату і узяўшы чверць зямли у арэнду астаўся тут жыць. Акром гэтаго Флерановіч стаў ешчэ гандляваць сьвінямі са сваім старшым сынам Антосям. Нідаўна Антось Флерановіч, будучы у добрых стасунках с прыкашчыкамі хаўруснай крамы і ксяндзом Зноско, папрасіў у іх на гандаль пазычыць 450 рублёў, тые далі. І вось, неўспадзеўкі разносіцца вестка, што сын Флерановіча уцёк у Амэрыку. Бацька і туды і сюды – німа сына. Гэтак праходзіць адзін, другі і трэйці тыдзень. Антося німа, як і не было. У канцы бацька едучы купляць сьвіньні дачуўся, што сын яго ня ўцёк у Амэрыку, я у вёсцы Гулевічы купляе сьвіньні. Ен хутчэй падаўся туды думаючы прабваць яго і забраць дамоў. Як думаў так і зрабіў, паехаў, праўда, сын там. Ен злавіў яго і зайшоўшы у карчму давай яго лаяць, а после ужо памірыліся і разам сталі выпіваць. Ліха надало другую бяду. Гаспадар карамы Сёмка Мацкевіч (ён некалі у Капылі трымаў тракцір), бачучы, што у іх ёсць грошы надумаўся захапіць іх у сваю кішэню. Як толькі яны сталі сварыцца Сёмка параіў ім ня ехаць у ночы, а астацца начаваць. Флерановічы паслухалі. Сын раздзеўся і вышоў надвор; тады Сёмка Мацкевіч з жонкой вышлі за ім і варочаючыся у хату спаткаліся ужо у дзьверах з бацькам, старым Флерановічэм. Гэты зара да іх:—«А дзе мой сын?“—„Ня ведаю, што мне да твайго сына?“—атказаў гаспадар карчмы. Флерановіч давай крычаць:—«Дзе дзеў сына?!“— Сёмка говорыць:—«Што ж ідзі паглядзі, можэ ты думаеш я яго у калодзесь укінуў,“ і ўзяў яго за руку, той вырваўся і бягом на сяло, крычучы: —„разбой!» — Прыбеглі людзі і сталі шукаць, а посьле і знайшлі сына Флерановічаваго у калодзезі. Зара далі знаць паліціі і дактаром, тые прыехалі, на разбойнікоў налажылі ланцучі і адаслалі у слуцкую турму, а забітаго вынялі с калодзеся і прывязлі у Капыль. Тут яго пахавалі.

Ф. Чэрнышэвіч.

Гродна.

Пажар.

Вёска Горбаво, Слонімск. пав. 26 мая днём у гэтай вёсцы згарэло 32 будынкі, манаполька і дзіцятко двохрочнае, што лежало у хаці у калысцы. Кажуць, што хлопчык 6—7 лет на таку, дзе лежала салома, разлажыў агонь каб зварыць бульбу. У момэнт клуня загарэлася і ў поў гадзіны, дзякуючы ветру, згарэло 32 будынкі са ўсім дабром, і ратунку ніякаго не было. Каб хто і хацеў ратаваць, то не было чым: ні басака, ні пажарнаго інстумэнту (сікаукі) не было. Народ адно бегаў і бязпомачна ламаў рукі. Нашы вёскі у часе пажару бязпомачные. Нікому ня прыйдзе у галаву каб арганізаваць пажарную дружыну, купіць пажарные прылады. Жывуць людзі, як жылі 300 лет назад; гаруюць, працуюць і пьянствуюць. А ўсё гэта ад таго, што яны цёмны.

Дзед Міхась.

Могілеу.

Пошэсць.

У нашай вёсцы (Нераж, Могілеўскай губ. Быхоўск. пав.) і ў іншых многа людзей хварэе на тыфус; іншые паміраюць па сваіх хатах, або у Быхоўскай бальніцы. Нідаўна у вёску зайшоў вучыцель земскай школы з вёскі Усох, Быхоўск. пав. ягомасць Корэнёў, належачый да гомэопатных дактароў і узяўся лячыць хворых. Кажуць, што памагае, калі хапіцца на першых часах хваробы: падыймецца у чэлавека жарыня на тыфус, ён прыйме лекарства і на другі дзень, як нічога не бывала.

Чым крапчэй у чэлавека дух, чым крапчэй у яго вера у тое, што апрыч Бога ніякая хвароба ня зложэ яго у магілу, тым радзей ён хварэе, а калі і захварэе, то хутка і выздараўлівае. Дактары гомэопаты стараюцца падняць у сваіх пацієнтоў дух, веру у свае сілы.

Саука Каваль.

Балканскіе справы.

Колькі дзён таму назад Гасудар звярнуўся да Сэрбіі і Боўгарыі, каторые не кідаюць сварыцца між сабой і паведаміў іх, што, паведлуг даўнейшай умовы, расудзіць іх павінна Расея. Калі-ж тые ня згодзяцца на такі суд, дык Расея зробіць так, як палічыць патрэбным.

Такое заяўленьне Расеі кіравалося ня столькі да карысьці ўсіх балканцоў, колькі да крысьці аднэй толькі Сэрбіі. І боўгары ўраз жэ атказалі Расеі, што яны гатовы пакінуць думку аб вайне, ніхай толькі сэрбы споўняць *усе даунейшые умовы*, ад каторых цяпер адрэкаюцца.

Атказ боўгарыі паказаў, што, папраўдзі, німа ніякай патрэбы судзіць абедзьві дзержавы: даволі будзі, калі Расея пакіне бараніць карысць сэрбоў ды прымусіць сэрбію зрабіць тое, што яна павінна.

На гэта ізноў Расея прыстаць ня хочэ. Яна разумее што у спорцы між сэрбамі і боўгарамі ей карысней паддзержаць сэрбоў вось з якой прычыны. Сэрбы — гэта суседзі Аўстрыі калі іх не паддзерцыць Расея, дык іх паддзержыць Аўстрыя і тады будзе згода між Сэрбіей і Аўстрыей. Гэта Расеі непадабаецца: калі Аўстрыя будзе мець пад бокам ворага, дык на Балканы ей німа як прайсьці і калі-ж зробіць хаўрус с сэрбамі, тады дарога на Балканы свабодна і Аўстрыі лёгка выціснуць адтуль расейцоў, каторые хочуць кіраваць балканскай палітыкай.

Усё гэта разумее добра ня толькі Расея, але і Аўстрыя. З гэтай прычыны граф Тісса, вэнгерскі першы міністэр, сказаў у парлямэнці, што паманка Расеі зрабіць націск на Боўгарыю і Сэрбію—несправядлівая: абедзьве гэтые дзержавы—незалежные, і ніхто ні мае права забараніць ім раеваць між сабой ці іншым спосабам скончыць сваю спорку. Як пішуць заграничные газэты. Аўстрыя ня хочэ пазволіць, каб Расея судзіла спорку між сэрбамі і боўгарамі сама: у такім судзе і Аўстрыя хочэ мець свой голас.

Дык ізноў пачынаецца сварка між Аўстрыей і Расеей,—а поруч з гэтым кажуць, што ад вайны сэрбоў з боўгарумі выкруціцца хіба не удасцца.

З усіх старон.

Чуткі аб роспуску Думы.

У Гас. Думе ходзяць чуткі, што могуць гэтым часам распусціць Думу. Кажуць, што нездаволеньне народным прэдстаўніцтвам у правіцельственных высокіх кругах апошнімі часамі узрасло і цяпер выраблявецца план роспуску Думы са скасаваньнем, або с пераменай яе у закона—радную (совешчацельную). Ешчэ перэд Вялікаднем разбіралі пытаньне ці ня можна было-б распусьціць Думу, апіраючыся на прагляд аснаўных законоў, але часць міністроў паставілася непрыхільна да гэтаго плану, кажучы, што Гас. Рада дужа добра спыняе Думу. Часць згаджалася на роспуск Думы толькі ў такім прыпадку, калі адначасна з роспускам будуць абвешчэны паступовые рэформы. Адным словам, кожны раз, як толькі Дума становіцца крыху менш „міністраслухнянай“ нет ведама аткуль лунаюць чуткі, што яе распусьцяць.

Сходкі работнікоу.

С прычыны, што сходкі работнікоў у Пецярбурзе саўсім забаронены, работнікі апошніі часамі збіраюцца у ваколіцах Пецярбурга, па лесах. Нідаўна работнікоў у лесі пад Пецярбургам акружылі і арэштавалі. Пасьля ізноў, даведаўшыся, што за Нарўскай Заставай адбываецца работніцкая сходка, паліція акружыла тое мейсцо і арэштавала больш сотні душ. Спісаўшы прозвішчы усіх ў скорым часе выпусьцілі.

Аб ураджаі.

Мяркуючы з вестак якіе сабрала „Торг. Пром. Газ.“ ураджай сёлета павінен быць добры. Пшаніца скрозь добрая, жыта добрые. Ярына гэтак сама добра выглядае. Найлепшых ураджаяў спадзяюцца на украіі.

Дэмонстрація.

Каля Тверы была вялікая дэмонстрація работнікоў і селян. Дэмонстранты хадзілі с чырвонымі сцягамі і сьпевалі рэволюціонные песьні.

Арэшт рэдактароу.

З Владзівастока тэлеграфуюць, што там арэштавалі рэдактароў усіх поступовых газэт, затое, што яны пажаліліся генерал-губэрнатару на уціскі са стараны адміністраціі.

Чародны нумэр выйдзе 20 чэрвеня.

Рэдактар-Выдавец
А. Уласоу.

КОЖНАМУ ДАСТУПНА КУПІЦЬ УЧАСТАК ЗЯМЛІ

у найлепшай часьці г. Вільні „ЗВЯРЫНЕЦ“.

Пазыція прыгожая і здаровая: стары сасновы лес, рэка Вілія. Цэны нізкіе, варункі выгодные з доўгай разсрочкай. Асабліва танные і выгодные участкі над ракой. Велічыня участкоў якую захочуць пакупцы.

Звертацца: у кантору па прадажы участкоў,

Вільня, Звярынец, Гедзіміноуская 32, (рог Сасновай вуліцы) (Тэлеф. № 48).

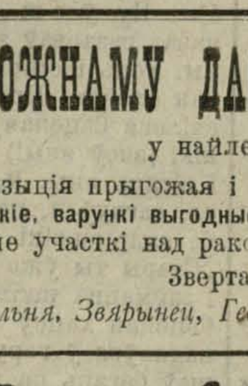

Праудзівые заграничные штучные

НАВОЗЫ

найлепшаго гатунку, для падняцьця ураджаю:

СУПЕРФОСФАТ, ТОМАСШЛЯК

● і друг. ●

Цэны агульніцкіе.

Адрэс складу: І. А. Яцунскі у гор. Лібаві (Курляндзк. губ.).

Друкарня „Артель Печатнаго Дѣла“ Віленская, 25, тэлеф. 199.